УДК 930.2:070(477)«1900/1938»
DOI https://doi.org/10.32782/2307-7778/2026.2.18

Тарас СТОЯН
здобувач вищої освіти
Тернопільського національного педагогічного імені Володимира Гнатюка,
вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна, 46027 (stoian.taras123@gmail.com)

Taras STOIAN
Student
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
2 M. Kryvonis Street, Ternopil, Ukraine, 46027 (stoian.taras123@gmail.com)

ORCID: https://orcid.org/0009-0009-3571-8438

ПУБЛІЦИСТИКА ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА ЯК ДЖЕРЕЛО РЕКОНСТРУКЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО РУХУ

Анотація. *У статті досліджено публіцистичну спадщину Володимира Винниченка як комплекс історичних джерел до реконструкції українського національного руху першої третини XX ст. Актуальність проблеми зумовлена необхідністю переосмислення публіцистики не лише як відображення політичних поглядів її автора, а й як специфічного джерельного комплексу, що містить різнорідну за характером інформацію.* ***Метою статті*** *є визначення основних інформаційних рівнів публіцистики В. Винниченка, з'ясування її доказових можливостей та встановлення меж репрезентативності під час реконструкції політичних, організаційних і світоглядних процесів українського національного руху.* ***Методологічну основу*** *становлять принципи історизму, об'єктивності та джерелознавчої критики, а також історико-генетичний, історико-порівняльний, проблемно-хронологічний і контекстуальний методи. Запропоновано розглядати публіцистичну спадщину як багаторівневе джерело, у якому поєднуються фактографічна, дискурсивна, нормативно-політична та рефлексивна інформація.* ***Наукова новизна.*** *Доведено, що найбільший джерельний потенціал публіцистика має для реконструкції політичної позиції В. Винниченка, еволюції його поглядів, політичної мови, моделей національної ідентичності, державності та організації українського руху. Водночас її використання для визначення реального рівня суспільної підтримки політичних програм, масштабів впливу окремих організацій та загальних суспільних настроїв є обмеженим. Обґрунтовано необхідність верифікації публіцистичних повідомлень через зіставлення зі щоденником, листуванням, партійними матеріалами, офіційними документами та іншими незалежними джерелами. Особливу увагу приділено проблемі авторської суб'єктивності, яка розглядається не лише як обмеження, а й як самостійний предмет історичного аналізу.* ***Висновки.*** *публіцистична спадщина В. Винниченка є багатофункціональним комплексом історичних джерел, використання якого потребує диференційованої критики та відповідності масштабу історичного висновку можливостям джерельної бази.*

Ключові слова: *В. Винниченко, джерелознавство, історичне джерело, національна ідентичність, національний рух, публіцистика, політичний дискурс.*

VOLODYMYR VYNNYCHENKO'S PUBLICISTIC WRITINGS AS A SOURCE FOR RECONSTRUCTING THE UKRAINIAN NATIONAL MOVEMENT

Abstract. *The article examines the journalistic legacy of Volodymyr Vynnychenko as a body of historical sources for reconstructing the Ukrainian national movement in the first third of the twentieth century. The relevance of the study is determined by the need to reconsider journalism not merely as a reflection of its author's political views, but as a specific source complex containing diverse types of information. The aim of the article is to identify the principal informational levels of V. Vynnychenko's journalism, determine its evidentiary potential, and establish the limits of its representativeness in reconstructing the political, organizational, and ideological processes of the Ukrainian national movement. The methodological framework is based on the*

principles of historicism, objectivity, and source criticism, as well as historical-genetic, historical-comparative, problem-chronological, and contextual methods. The article proposes viewing the journalistic legacy as a multilayered source that combines factual, discursive, normative-political, and reflective information. ***Scientific novelty.*** *The study demonstrates that journalism has the greatest source potential for reconstructing V. Vynnychenko's political position, the evolution of his views, political language, and models of national identity, statehood, and organization of the Ukrainian movement. At the same time, its use for determining the actual level of public support for political programs, the extent of influence of particular organizations, and general public sentiment is limited. The necessity of verifying journalistic accounts through comparison with Vynnychenko's diary, correspondence, party materials, official documents, and other independent sources is substantiated. Particular attention is paid to the problem of authorial subjectivity, which is considered not only as a limitation but also as an independent subject of historical analysis.* ***Conclusions.*** *V. Vynnychenko's journalistic legacy constitutes a multifunctional body of historical sources whose use requires differentiated source criticism and correspondence between the scale of historical conclusions and the evidentiary capacity of the source base.*

Key words: *historical source, national identity, national movement, political discourse, source criticism, V. Vynnychenko, publicistic writings.*

Постановка проблеми. Публіцистична спадщина В. Винниченка посідає особливе місце серед джерел до історії українського національного руху першої третини ХХ ст. Це зумовлено не лише значним обсягом текстового матеріалу, тривалістю публіцистичної діяльності автора та широкою географією видань, у яких вона представлена, а насамперед безпосередньою участю В. Винниченка в основних політичних процесах доби. Він був одним із провідних діячів Української соціал-демократичної робітничої партії, активним учасником Української революції, головою Генерального секретаріату, одним із керівників Директорії Української Народної Республіки, а після поразки революції – активним учасником українського еміграційного політичного дискурсу.

Публіцистичні тексти В. Винниченка фіксують широкий спектр проблем: українське національне питання, політичну організацію українського руху, співвідношення національного та соціального, державність, взаємини з російським політичним середовищем, більшовизм, селянство, політичну еміграцію, перспективи українського державотворення. Уже ранні публікації, зокрема «Наші організаційні завдання», засвідчували прагнення автора осмислити проблему організаційної спроможності українського руху [1, с. 69–75]. Під час революції ця проблематика набула безпосереднього зв'язку з діяльністю Української Центральної Ради та питаннями державного будівництва [2; 3].

Водночас публіцистика як історичне джерело має принципову особливість: вона не просто фіксує події, а відбирає, оцінює та інтерпретує їх відповідно до позиції автора, його політичних цілей і комунікативного завдання. Тому публіцистичний текст не може розглядатися як прозоре відображення історичної реальності. Він є результатом взаємодії події, авторського сприйняття, політичної інтерпретації та способу представлення інформації читачеві.

Проблема набувала додаткового значення з огляду на неоднорідність самого корпусу. Поряд із підписаними авторськими статтями до нього входять матеріали, авторство яких установлюється редакційно, відкриті листи, політичні брошури, публічні промови, листування та офіційно-політичні документи. Наприклад, значна частина матеріалів «Нової доби» 1920 р. надрукована без авторського підпису, хоча в підсумковому змісті видання відповідні тексти приписані В. Винниченку [4]. Отже, питання атрибуції безпосередньо впливає на оцінку джерельної цінності тексту.

Не менш важливою є проблема часової дистанції. Публіцистика Винниченка охоплює період від початку ХХ ст. до кінця 1930-х років, а окремі тексти являють собою пізніше осмислення подій, учасником яких він був. Найвиразнішим прикладом є тритомне «Відродження

нації», написане у 1919–1920 рр. і опубліковане 1920 р. [5]. Цей твір є не лише джерелом до Української революції, а й джерелом до того, як В. Винниченко переосмислював революційний досвід уже після його переломних подій. Проблема полягала у визначенні меж між фактом, авторським свідченням, політичною інтерпретацією та нормативним проєктом**,** які співіснують у публіцистичному тексті.

Публіцистична спадщина В. Винниченка має значну історіографічну традицію. Одним із перших системних напрямів її осмислення стало дослідження суспільно-політичного світогляду автора. І. Лисяк-Рудницький, аналізуючи політичні праці В. Винниченка, показав взаємозв'язок соціалістичних, демократичних і національних компонентів його політичної думки [6, с. 95–112]. Важливий внесок у вивчення політичної еволюції В. Винниченка зробили Г. Костюк [7], В. Солдатенко [8; 9], С. Кульчицький [10], В. Панченко [11] та Г. Сиваченко [12].

Вагоме значення для джерелознавчого підходу мають дослідження та публікації, присвячені листуванню В. Винниченка. Листування з Є. Чикаленком дає можливість порівнювати публічну позицію автора з його персональною комунікацією [13]. Не менш важливим є листування з М. Грушевським, опубліковане Н. Миронець [14, с. 449–513]. Порівняння зазначених матеріалів із публіцистикою дає змогу виявляти сталі та змінні компоненти політичної позиції В. Винниченка.

Окремий напрям становить дослідження його місії до Москви та Харкова 1920 р. М. Чайковська розглянула її крізь призму політичної діяльності В. Винниченка [15, p. 3–24], а К. Гіллі детально реконструював її перебіг та контекст, використовуючи широкий комплекс документальних матеріалів [16, p. 508–537]. Ці праці особливо важливі для розуміння необхідності зіставлення публіцистичних текстів із документами політичних інституцій та приватними записами.

Водночас більшість досліджень зосереджено передусім на політичних поглядах, діяльності та світоглядній еволюції В. Винниченка. Недостатньо систематизованим залишається питання про внутрішню інформаційну структуру його публіцистики, функціональну репрезентативність окремих текстів та співвідношення їхніх доказових можливостей із конкретними дослідницькими завданнями.

Мета статті – визначення інформаційного потенціалу публіцистичної спадщини В. Винниченка як джерела до реконструкції українського національного руху першої третини XX ст., установлення основних рівнів інформації, які містять його публіцистичні тексти, а також обґрунтування меж їх репрезентативності та способів верифікації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливою умовою джерелознавчого використання публіцистики є визначення складу джерельного корпусу. У випадку В. Винниченка він охоплює тексти, створені в різних політичних і комунікативних ситуаціях. Їх можна умовно розподілити на кілька груп: газетні та журнальні статті, відкриті листи, політичні брошури, промови, публічні звернення, листи та мемуарно-публіцистичні твори.

Ранній етап представлений, зокрема, статтею «Наші організаційні завдання» 1910 р., надрукованою під псевдонімом В. Деде [1, с. 69–75]. Її джерельна цінність полягає не лише в інформації про політичні орієнтації автора, а й у можливості реконструювати його уявлення про організаційні механізми українського руху.

Публіцистика 1913–1914 рр. демонструвала поглиблення проблематики національного питання. У статтях «Одкритий лист до російських письменників» та «Геній України» національна проблематика виходить за межі внутрішньопартійної дискусії й набуває культурно-політичного виміру [17; 18, с. 113–122].

Революційний 1917 р. започаткував новий тип публіцистики, безпосередньо пов'язаний із проблемами політичного представництва та державного будівництва. У статті «Українська

Центральна Рада і ми» Винниченко розглядав проблему представництва українського суспільства та місце Центральної Ради в революційному процесі [2]. У цьому разі джерелознавчо важливо розрізняти інформацію про діяльність Центральної Ради та її авторську оцінку.

Іншим важливим джерелом є «Погляд В. Винниченка на справу української державности. Лист В. Винниченка до преси», опублікований у «Віснику Союзу визволення України» наприкінці 1917 р. [3, с. 771–772]. Сам факт появи такого тексту в еміграційній українській періодиці свідчить про важливість проблеми державності у політичній комунікації цього періоду, а його зміст дає змогу реконструювати авторське розуміння співвідношення українського національного руху та державної організації.

Принципово відмінним джерельним типом є офіційні документи, підготовлені або підписані Винниченком у його державній діяльності. Декларації Директорії, ноти уряду УНР та інші офіційні матеріали мають велике значення для дослідження державотворення, але їх не слід автоматично включати до корпусу власне публіцистики. Вони належать до іншого функціонального типу джерел і мають аналізуватися у взаємозв'язку з публіцистичними текстами.

Особливий пласт становить еміграційна публіцистика 1920-х років. «Українська державність», «Два фронти», «Лист до українських робітників і селян», «Не у всьому чесні з собою», «Українська Комуністична Партія (УКП) і Комуністична Партія (большевиків) України (КП(б)У)» та інші тексти фіксують складний процес переосмислення досвіду революції [19, с. 58–72; 20, с. 106–123].

Показовим у цьому відношенні був «Поворот на Україну» 1926 р. – окреме видання обсягом 34 сторінки [21]. Його не можна розглядати лише як повідомлення про політичну позицію автора. Текст водночас був свідченням еміграційної дискусії про радянську Україну, авторською інтерпретацією власного політичного досвіду та аргументованою позицією щодо можливих шляхів українського розвитку. Власне, його структура свідчила, що публіцистична спадщина В. Винниченка була неоднорідною за походженням, жанром, функцією та часовою дистанцією.

Для визначення джерельного потенціалу публіцистики доцільно розмежувати щонайменше п'ять інформаційних рівнів. Перший – фактографічний. Він охоплює повідомлення про конкретні події, рішення, політичні організації, інституції та дії окремих осіб. Така інформація може безпосередньо використовуватися для реконструкції історичних процесів, але за умови зовнішньої перевірки. Другий – доказовий. Він пов'язаний із безпосередньою участю Винниченка в політичних процесах. Особливо цінними тут є повідомлення про події, у яких він був учасником або безпосереднім спостерігачем. Проте статус учасника не гарантував абсолютної достовірності повідомлення: він лише визначає характер доступу автора до інформації. Третій – дискурсивний. Це інформація про те, як автор концептуалізував події та політичні процеси. Саме цей рівень дає змогу досліджувати політичну мову українського руху. Поняття «нація», «народ», «державність», «революція», «демократія», «соціалізм», «самостійність» та «федерація» у Винниченка не є незмінними категоріями. Їх значення залежить від конкретного політичного контексту. Четвертий – нормативно-політичний. Він представлений проєктами бажаного політичного та суспільного устрою. «Українська державність», «Єдиний революційно-демократичний національний фронт», «Перед новим етапом» та інші тексти містять не лише оцінки минулого, а й пропозиції щодо майбутнього [19, с. 106–123; 22, с. 209–249]. П'ятий – рефлексивний. Він найбільш виразно проявляється у пізніших текстах, де автор повертається до власного політичного минулого та переоцінює попередній досвід. Саме тому публіцистичний текст може одночасно бути джерелом до події та до пізнішої історичної пам'яті про цю подію.

Публіцистика В. Винниченка має значний потенціал для дослідження процесів політичної самоорганізації українського суспільства. Уже «Наші організаційні завдання» демонструє

важливість організаційного питання в політичній думці автора [1, с. 69–75]. У 1917 р. проблематика організації набувала нового масштабу. «Українська Центральна Рада і ми» дала змогу реконструювати не лише оцінку В. Винниченком Центральної Ради, а й дискусію про представництво українського суспільства [2]. Однак для встановлення фактичної структури та діяльності Центральної Ради необхідно використовувати документи самої інституції.

Публіцистика дає можливість також досліджувати трансформацію уявлень про політичне представництво. У текстах революційної доби дедалі помітніше місце займають військові, селянські та робітничі середовища. У «Душі селянської нації» селянство постає не лише як соціальна група, а й як важливий складник української політичної спільноти. Водночас опис соціальної групи в публіцистичному тексті не є статистичним показником її політичної поведінки. В. Винниченко представляє селянство через власну систему політичних координат, тому така інформація має високу цінність для реконструкції політичного дискурсу, але обмежену – для визначення реальних настроїв усього селянства. Подібний принцип застосовувався до аналізу партійних організацій. Публіцистика дає змогу виявити політичні конфлікти, позиції, аргументи та проєкти, але не може самостійно встановити чисельність партії, масштаби її впливу чи ефективність організаційної діяльності.

Однією із центральних тем публіцистики В. Винниченка є українська державність. Її значення змінюється залежно від політичного контексту. У 1917 р. проблема державності пов'язувалася з революційним процесом, Центральною Радою та пошуком форми політичного устрою України [3, с. 771–772]. У 1920 р. вона стала предметом гострої дискусії в умовах поразки Української революції. «Українська державність» 1920 р. мала особливе джерелознавче значення, оскільки фіксувала не лише ставлення автора до держави, а й спробу концептуально визначити її місце в системі національного та соціального визволення [19], тому цей текст доцільно використовувати одночасно як джерело до політичної думки та як матеріал для реконструкції дискусій про майбутню модель української державності.

Поняття «державність» у В. Винниченка не можна механічно ототожнювати із сучасним поняттям незалежної держави. Його зміст змінювався залежно від співвідношення автономістських, федералістських і самостійницьких уявлень, а також від ставлення автора до соціалістичного проєкту. Саме тому історико-семантичний аналіз понять є необхідним компонентом роботи з публіцистичним джерелом. Дослідник має встановити не лише частоту використання поняття, а і його значення в конкретному тексті, зв'язок з іншими категоріями та трансформацію в часі.

Особливу джерельну цінність публіцистика В. Винниченка мала для дослідження формування уявлень про українську національну спільноту. У текстах автора національне питання поєднується з мовою, культурою, історичною пам'яттю, соціальною структурою та політичною організацією. Так, стаття «Геній України», присвячена Т. Шевченку, свідчила, як культурна пам'ять впливала на політичний дискурс [18, с. 113–122]. Проте її не можна використовувати як прямий доказ того, що аналогічне розуміння Шевченка існувало серед усього українського населення. Це насамперед джерело до певної моделі національного самоусвідомлення. Те саме стосується понять «нація» та «народ». У публіцистиці В. Винниченка вони можуть означати етнокультурну спільноту, політичний колектив або соціально організовану масу. Тому їх використання потребує конкретної історико-семантичної локалізації. Дослідження політичної мови мало ще одну важливу перевагу. Воно дає змогу побачити не лише те, які політичні рішення пропонувалися, а й якими поняттями ці рішення обґрунтовувалися. У цьому сенсі політична мова є самостійним історичним джерелом до політичної культури.

Проблема суб'єктивності є центральною для джерелознавчої роботи з публіцистикою. В. Винниченко був не стороннім спостерігачем, а безпосереднім учасником політичних

процесів. Його тексти створювалися в умовах політичної боротьби, партійних конфліктів, революції, еміграції та полеміки. Однак політична заангажованість не робила джерело непридатним. Навпаки, авторська позиція може бути самостійним предметом історичного дослідження. Якщо В. Винниченко негативно оцінював певного політичного діяча, така оцінка не повинна автоматично використовуватися як доказ негативних якостей цього діяча. Проте вона є доказом існування певного політичного конфлікту, характеру аргументації та способу сприйняття опонента.

Особливого підходу потребує «Відродження нації». Тритомна праця написана В. Винниченком упродовж 1919–1920 рр. і опублікована 1920 р. [5]. Вона поєднувала мемуарне свідчення, політичну публіцистику та історичну інтерпретацію. Для її використання необхідно розмежовувати принаймні два часові виміри. Перший – час подій, про які пише автор. Другий – час створення тексту, коли ці події вже набули для нього певного політичного та особистого значення. Тому «Відродження нації» є одночасно джерелом до Української революції та джерелом до процесу її осмислення В. Винниченком. Такий підхід дав змогу уникнути механічного перенесення оцінок 1919–1920 рр. на політичні позиції автора 1917 р.

Порівняння «Відродження нації» з безпосередніми публікаціями революційного періоду створювало можливість виявити трансформації авторського бачення. Наприклад, порівняння текстів 1917 р. про Центральну Раду з пізнішою мемуарною інтерпретацією дає змогу простежити, як змінювалося пояснення ролі цієї інституції у революційному процесі.

Щоденник дав змогу зіставити публічну та приватну позицію автора. Перший том «Щоденника» охоплює 1911–1920 рр., другий – 1921–1925 рр. [23; 24]. Листування з Є. Чикаленком та М. Грушевським доповнює цей матеріал [13; 14]. Проте приватні записи не варто механічно розглядати як «істину» на противагу публіцистиці. Щоденник також є его-документом, створеним у конкретній ситуації та під впливом авторського сприйняття. Тому варто говорити не про заміну одного джерела іншим, а про **зіставлення різних типів авторських свідчень**.

Третій рівень становлять незалежні документи. Особливо показовим був матеріал, пов'язаний із місією В. Винниченка до Москви та Харкова 1920 р. Документи Політбюро ЦК РКП(б) фіксують ставлення радянського керівництва до можливого використання В. Винниченка в українській політиці. Їх зіставлення з його публіцистичними текстами та особистими записами дає змогу відокремити заявлені мотиви від політичних обставин і практичних дій. Саме такий підхід був продуктивно застосований у дослідженні К. Гіллі [16, p. 508–537].

Окремий тип інформації становлять політичні проєкти. В. Винниченко часто формулював не так опис реального стану, як модель бажаного розвитку. Особливо це характерно для еміграційної публіцистики 1920-х років та текстів другої половини 1930-х років. «Єдиний революційно-демократичний національний фронт» є показовим прикладом нормативно-політичного тексту. Він дав змогу досліджувати бачення автором можливого об'єднання українських політичних сил [20, с. 106–123]. Проте наявність такого проєкту не означає його практичної реалізації. Аналогічна ситуація спостерігається у праці «Перед новим етапом» 1938 р., де В. Винниченко формулював власне бачення перспектив українського руху [22, с. 209–249]. Джерельна цінність цього тексту полягала передусім у реконструкції політичної програми та політичної уяви автора напередодні Другої світової війни.

Висновки. Публіцистична спадщина В. Винниченка становить важливий та структурно складний комплекс історичних джерел до вивчення українського національного руху першої третини XX ст. Її джерельна специфіка визначається одночасним поєднанням інформації про політичні події, особистого досвіду автора, політичної інтерпретації, нормативних проєктів і ретроспективного осмислення минулого. Установлено, що публіцистику доцільно аналізувати на п'яти взаємопов'язаних рівнях: фактографічному, доказовому, дискурсивному,

нормативно-політичному та рефлексивному. Таке розмежування дає змогу уникнути ототожнення різних типів інформації та визначити відповідний спосіб їх використання.

Найвищий джерельний потенціал публіцистика В. Винниченка має для реконструкції його власної політичної позиції, еволюції поглядів, політичної мови, моделей національної ідентичності, державності та політичної організації. Значним є її потенціал для дослідження політичної культури та дискусій усередині українського руху. Водночас публіцистичні тексти не можуть самостійно забезпечити достовірну реконструкцію масштабів суспільної підтримки політичних проєктів, фактичної ефективності партійних організацій, загальних настроїв населення або мотивів інших політичних діячів. Такі висновки потребують залучення широкого комплексу незалежних джерел. Доведено, що авторська суб'єктивність не повинна розглядатися лише як недолік публіцистичного джерела. За умови критичного аналізу вона сама стає джерелом інформації про політичну культуру, конфлікти, систему аргументації та способи осмислення українського національного питання.

Отже, публіцистична спадщина В. Винниченка має розглядатися не як готова авторська історична версія, а як багатофункціональний комплекс джерел різного інформаційного типу. Її наукове використання потребує розмежування факту, свідчення, політичної оцінки та нормативного проєкту. Такий підхід дає змогу поєднати реконструкцію політичної практики з дослідженням політичної мови, національної ідентичності та моделей української державності.

Використання штучного інтелекту. Під час підготовки статті інструменти штучного інтелекту не використовувалися.

Література

1. Винниченко В. Наші організаційні завдання. *Наш голос*. Львів, 1910. Ч. 2. С. 69–75.
2. Винниченко В. Українська Центральна Рада і ми. *Робітнича газета*. 1917. 25 квітня. Ч. 20. С. 2.
3. Винниченко В. Погляд В. Винниченка на справу української державности. Лист Винниченка до преси. *Вісник Союзу визволення України*. Відень, 1917. 02 грудня. Ч. 179. С. 771–772.
4. Володимир Винниченко: анотована бібліографія / упоряд. В. Стельмашенко. Едмонтон, 1989. 760 с.
5. Винниченко В. *Відродження нації : у 3-х ч.* Київ ; Відень, 1920. Ч. 1–3.
6. Лисяк-Рудницький І. Суспільно-політичний світогляд Володимира Винниченка у світлі його публіцистичних писань. *Лисяк-Рудницький І. Історичні есе*. Київ, 1994. Т. 2. С. 95–112.
7. Костюк Г. *Володимир Винниченко та його доба: дослідження, критика, полеміка*. Нью-Йорк : Українська вільна академія наук у США, 1980. 283 с.
8. Солдатенко В. Еволюція суспільно-політичних поглядів В. К. Винниченка в добу української революції. *Український історичний журнал*. 1994. № 6. С. 15–26.
9. Солдатенко В. *Володимир Винниченко: на перехресті соціальних і національних прагнень*. Київ : Світогляд, 2005. 324 с.
10. Кульчицький С. Володимир Винниченко: світоглядна еволюція. *Український історичний журнал*. 2005. № 4. С. 47–70.
11. Панченко В. *Володимир Винниченко: парадокси долі і творчості: книга розвідок та мандрівок*. Київ : Твім інтер, 2004. 288 с.
12. Сиваченко Г. *Пророк не своєї вітчизни: експатріанський «метароман» Володимира Винниченка: текст і контекст*. Київ : Альтернативи, 2003. 280 с.
13. Чикаленко Є., Винниченко В. *Листування. 1902–1929 роки* / упоряд., вступ. ст. та комент. Н. Миронець ; наук. ред. В. Панченко. Київ : Темпора, 2010. 448 с.
14. Миронець Н. Листування Володимира Винниченка з Михайлом Грушевським (1908–1928). *Український археографічний щорічник*. 2013. Вип. 18. С. 449–513.
15. Czajkowskyj M. Volodymyr Vynnychenko and His Mission to Moscow and Kharkiv. *Journal of Ukrainian Graduate Studies.* 1978. № 3(2). P. 3–24.
16. Gilley C. Volodymyr Vynnychenko's Mission to Moscow and Kharkov. *The Slavonic and East European Review*. 2006. Vol. 84, No. 3. P. 508–537. DOI: https://dx.doi.org/10.1353/see.2006.0034

17. Винниченко В. Одкритий лист до російських письменників. *Рада*. Київ, 1913. 02 листопада. Ч. 240. С. 2–3.

18. Винниченко В. Геній України. *Дзвін*. Київ, 1914. Ч. 2. С. 113–122.

19. Винниченко В. *Українська державність.* Відень : Бібліотека Нової доби, 1920. 32 с.

20. Винниченко В. Єдиний революційно-демократичний національний фронт. *Нова Україна*. Прага, 1923. Ч. 1–2. С. 56–71.

21. Винниченко В. *Поворот на Україну*. Львів ; Пшібрам: з друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1926. 34 с.

22. Винниченко В. *Публіцистика* / упоряд. і ред. В. Бурбела ; передм. П. Федченко. Львів ; Нью-Йорк ; Київ, 2002. 392 с.

23. Винниченко В. *Щоденник*. Т. 1: 1911–1920 / ред. Г. Костюк. Едмонтон ; Нью-Йорк : Канадський інститут українських студій, 1980. 500 с.

24. Винниченко В. *Щоденник*. Т. 2 : 1921–1925 / упоряд. О. Мотиль ; ред. Г. Костюк. Едмонтон ; Нью-Йорк : Канадський інститут українських студій, 1983. 700 с.

References

1. Vynnychenko, V. (1910). Nashi orhanizatsiini zavdannia [Our organizational tasks]. *Nash Holos*, 2, 69–75. [in Ukrainian].

2. Vynnychenko, V. (1917, April 25). Ukrainska Tsentralna Rada i my [The Ukrainian Central Council and us]. *Robitnycha Hazeta*, 20, 2. [in Ukrainian].

3. Vynnychenko, V. (1917, December 2). Pohliad V. Vynnychenka na spravu ukrainskoi derzhavnosty. Lyst Vynnychenka do presy [V. Vynnychenko's view on Ukrainian statehood. Vynnychenko's letter to the press]. *Visnyk Soiuzu Vyzvolennia Ukrainy*, 179, 771–772. [in Ukrainian].

4. Stelmashenko, V. (Comp.). (1989). *Volodymyr Vynnychenko: Anotovana bibliohrafiia* [Volodymyr Vynnychenko: Annotated bibliography]. Edmonton. 760 p. [in Ukrainian].

5. Vynnychenko, V. (1920). *Vidrodzhennia natsii* [Rebirth of a Nation] (Pts. 1–3). Kyiv; Vienna. [in Ukrainian].

6. Lysiak-Rudnytskyi, I. (1994). Suspilno-politychnyi svitohliad Volodymyra Vynnychenka u svitli yoho publitsystychnykh pysan [Volodymyr Vynnychenko's socio-political worldview in the light of his publicistic writings]. In *Istorychni ese* [Historical essays] (Vol. 2, pp. 95–112). Kyiv. [in Ukrainian].

7. Kostiuk, H. (1980). *Volodymyr Vynnychenko ta yoho doba: Doslidzhennia, krytyka, polemika* [Volodymyr Vynnychenko and his era: Research, criticism, polemics]. Ukrainian Free Academy of Sciences in the USA. [in Ukrainian].

8. Soldatenko, V. (1994). Evoliutsiia suspilno-politychnykh pohliadiv V. K. Vynnychenka v dobu ukrainskoi revoliutsii [Evolution of V. K. Vynnychenko's socio-political views during the Ukrainian Revolution]. *Ukrainskyi Istorychnyi Zhurnal*, 6, 15–26. [in Ukrainian].

9. Soldatenko, V. (2005). *Volodymyr Vynnychenko: Na perekhresti sotsialnykh i natsionalnykh prahnen* [Volodymyr Vynnychenko: At the crossroads of social and national aspirations]. Svitohliad. [in Ukrainian].

10. Kulchytskyi, S. (2005). Volodymyr Vynnychenko: Svitohliadna evoliutsiia [Volodymyr Vynnychenko: Evolution of worldview]. *Ukrainskyi Istorychnyi Zhurnal*, 4, 47–70. [in Ukrainian].

11. Panchenko, V. (2004). *Volodymyr Vynnychenko: Paradoksy doli i tvorchosti: Knyha rozvidok ta mandrivok* [Volodymyr Vynnychenko: Paradoxes of fate and creativity]. Tvim Inter. [in Ukrainian].

12. Syvachenko, H. (2003). *Prorok ne svoiei vitchyzny: Ekspatrianskyi "metaroman" Volodymyra Vynnychenka: Tekst i kontekst* [A prophet of a homeland not his own: Volodymyr Vynnychenko's expatriate "metanovel"]. Alternatyvy. [in Ukrainian].

13. Chykalenko, Ye., Vynnychenko, V. (2010). *Lystuvannia. 1902–1929 roky* [Correspondence, 1902–1929] (N. Myronets, Ed.; V. Panchenko, Scientific Ed.). Tempora. [in Ukrainian].

14. Myronets, N. (2013). Lystuvannia Volodymyra Vynnychenka z Mykhailom Hrushevskym (1908–1928) [Correspondence of Volodymyr Vynnychenko with Mykhailo Hrushevsky (1908–1928)]. *Ukrainskyi Arkheohrafichnyi Shchorichnyk*, 18, 449–513. [in Ukrainian].

15. Czajkowskyj, M. (1978). Volodymyr Vynnychenko and His Mission to Moscow and Kharkiv. *Journal of Ukrainian Graduate Studies,* 3(2), 3–24.

16. Gilley, C. (2006). Volodymyr Vynnychenko's mission to Moscow and Kharkov. *The Slavonic and East European Review*, 83(3), 508–537. https://dx.doi.org/10.1353/see.2006.0034

17. Vynnychenko, V. (1913, November 2). Odkrytyi lyst do rosiiskykh pysmennykiv [Open letter to Russian writers]. *Rada*, 240, 2–3.

18. Vynnychenko, V. (1914). Henii Ukrainy [The genius of Ukraine]. *Dzvin*, 2, 113–122. [in Ukrainian].

19. Vynnychenko, V. (1920). *Ukrainska derzhavnist* [Ukrainian statehood]. Biblioteka Novoi doby. [in Ukrainian].

20. Vynnychenko, V. (1923). Yedynyi revoliutsiino-demokratychnyi natsionalnyi front [The united revolutionary-democratic national front]. *Nova Ukraina*, 1–2, 56–71. [in Ukrainian].

21. Vynnychenko, V. (1926). *Povorot na Ukrainu* [A turn toward Ukraine]. Drukarnia Naukovoho tovarystva imeni Shevchenka. [in Ukrainian].

22. Vynnychenko, V. (2002). *Publitsystyka* [Publicistic writings] (V. Burbela, Ed.; P. Fedchenko, Foreword). Lviv; New York; Kyiv. [in Ukrainian].

23. Vynnychenko, V. (1980). *Shchodennyk. Vol. 1: 1911–1920* [Diary, Vol. 1: 1911–1920] (H. Kostiuk, Ed.). Canadian Institute of Ukrainian Studies. [in Ukrainian].

24. Vynnychenko, V. (1983). *Shchodennyk. Vol. 2: 1921–1925* [Diary, Vol. 2: 1921–1925] (O. Motyl, Comp.; H. Kostiuk, Ed.). Canadian Institute of Ukrainian Studies. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 16.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 13.11.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)